

Т. РЫСҚҰЛОВ АТЫНДАҒЫ ЖАҢА ЭКОНОМИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
НОВЫЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Т. РЫСКУЛОВА
TURAR RYSKULOV NEW ECONOMIC UNIVERSITY

Республикалық ғылыми-практикалық конференция

**Туризм және сервистік қызмет: ЕАЭК құру
аясында Қазақстан Республикасындағы даму
мәселелері мен мүмкіндіктері**

14-15 сәуір 2015 жыл

Республиканская научно-практическая конференция

**Туризм и сервисная деятельность: проблемы и
перспективы развития в Республике Казахстан в
рамках создания ЕАЭС**

14-15 апреля 2015 года

Republic Scientific and Practical Conference

**Tourism and service activities: Problems and
Prospects in the Republic of Kazakhstan
as a part of EAEUNION**

14-15 april 2015

Алматы, 2015

СОДЕРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ	6
ЕРДАВЛЕТОВ С.Р. О предмете исследования и месте географии туризма среди наук	9
ЕСИМЖАНОВА С.Р., ДОЩАН К., ЕРНАЗАРОВА Э. Развитие гостиничного бизнеса в Республике Казахстан	17
КАЛЕНОВА С.А. Диверсификация казахстанской экономики через развитие туризма	24
АБЕНОВА Е.А. Тенденции и перспективы развития туризма в рамках взаимообмена между странами ЕАЭС	29
АБЛЕЕВА А.Г., АКТЫМБАЕВА Б.И., БЕЙСЕМБИНОВА А.С. Природно-ориентированный туризм в Республике Казахстан	37
АДБАНОВА А.А., АБДРАСИЛОВА Г.А. Туризмнің еуропалық үлгісіне талдау	50
АЗБЕРГЕНОВА Р.Б., ИЗЕЕВ С.Н. Особенности маркетинга в сфере услуг	58
АЙТЕНОВА Г.У. Қазақстандағы шипажайлық қызмет нарығының ерекшеліктері және оны жетілдіру жолдары	65
АКБАРОВА А.А., ИДРЕСОВА Г.С. Корпоративная культура как инструмент гостиничного менеджмента	76
АҚТЫМБАЕВА А.С., САПИЕВА А.Ж. «Бұйрағау» мемлекеттік ұлттық табиғи саябағындағы туризмнің болашағы	82
АЛДАБЕРГЕН А.Б. Қазіргі замандағы санаторийді дамытудың негізгі мәселелері және жақсарту жолдары	89
АЛИБАЕВА А.Н. Инновациялық кәсіпорындарды венчурлік қаражаттандырудың шетелдік тәжірибесі	97
АЛИЕВА Ж.Н., МОЛДАБАЕВА Б-Ф.М. Туризм дамуында SPA-туризмнің рөлі	105
ARTEMUEV A., ALIYEV AZH., BALGYN. Tourism in China	112
ӘЛИЕВА Д.М. К вопросу о развитии культурного туризма в Республике Казахстан	119

АЛИЕВА Ж.Н.*, МОЛДАБАЕВА Б-Ф.М.,**

**г.г.к., рекреациялық география
және туризм кафедрасының доценті*

*** «Туризм» мамандығы студенті,
ал-Фараби атындағы ҚазҰУ, Алматы қ.*

ТУРИЗМ ДАМУЫНДА SPA-ТУРИЗМНІҢ РӨЛІ

Мақалада туризм дамуындағы SPA-туризмнің рөлі қарастырылған. Қазіргі таңда SPA-туризм қарқынды дамып келе жатқан туризмнің түрі болып табылады. Алматы қаласындағы «Тау Дастархан» ЖШС қызметінде SPA-туризмнің орны көрсетілген және SWOT-талдау жасалынған.

Әлемде миллиондаған адамдар жаңа жерлерді көру, табиғаттың сұлулығымен тамсану, тау немесе орманның таза ауасымен демалу, өзге халықтармен қарым-қатынас ұстау және олардың мәдениетімен танысу мақсатында саяхаттайды. Қазіргі таңда әлемде туризм белгісі байқалмайтын ел жоқ. Жыл сайын 4 млрд-тан астам адам кем дегенде 4-5 күнін өзінің тұрғылықты жерінен басқа жерде өткізеді. Олардың жартысынан көбі демалу мақсатында, ширек бөлігі – іскерлік мақсатта, 5-6% – халықаралық конгресстердің қатысушылары, 10-15% – туыстарына саяхат жасайды. Ал медициналық туризмнің негізгі бөлігін (нарықтың 41%) SPA-туризм құрайды. SPA-туризм туристік нарықтың ең қымбат сегменті болып табылады [1].

Осылайша туризм қазіргі заманның тұрмыстық өміріне сіңісіп кетті.

Туризмге деген қызығушылық уақыт өткен сайын өсе түсуде. 2013 жылы халықаралық деңгейде саяхаттаушылардың саны 1 млрд-тан астам болды. ДТҮ-ның болжамы бойынша 2030 жылы бұл көрсеткіш 1,8 млрд адамды құрайды. Ал халықаралық туристік саяхаттардан түсетін табыс 2013 жылы 1,2 триллион АҚШ долларын құрады [2].

SPA (СПА) сөзі бельгиялық Спа курортының атауынан шыққан. XVI ғасырдан бері Спа бельгиялық туристердің сүйікті мекені, ал XVII ғасырдан бастап Британияның минералды сумен емдейтін

емханаларын Спа деп атай бастады. SPA – бұл теңіз суы, жылы су, минералды немесе тұщы су, теңіз балдырлары, дәрілік өсімдіктер мен шипалы балшықпен емдеу бағдарламаларынан құралған кешенді сауықтыру шаралары. Мақсаты – денеңізге, жаныңыз бен рухыңызға жаңа дем беріп, сауықтыру. Сонымен қатар, SPA-ға фитнес-бағдарламалар, диеталық, регенерациялау мен дене мен бет терілерін жасарту бағдарламалары да кіреді.

Қымбат және жоғары сапалы SPA мемлекеттерге Франция, Италия, Германия, Швейцария, Чехия, АҚШ, сонымен қоса Индонезия, Малайзия, Таиланд жатады. SPA-процедураларында қымбат косметика (шипалы аймақтардан әкелген хош иісті майлар, өсімдіктер, эксклюзивті косметикалар) пайдаланылады. Сондықтанда сапалы SPA-процедуралардың бағасы 100 АҚШ долл. кем тұрмайды [3].

SPA-туризм – бұл тұрғылықты жерден алшақтап демалу мен емделу мақсатында табиғи факторларды өзіне сіңіру. Сонымен қатар санаторлы-курорттық жерлер мен емдік орындарға саяхат жасау.

Санаторлы-курорттық SPA-ның негізі: біріншіден адам баласы өзінің өмір сүру қалпынан ауытқып, жаңадан құрылған жерге келіп қоныстанады, және табиғи жанға-жайлы жағдайға кенеледі, екіншіден науқасқа шипалы болатын арнайы емдік режимді орнатады, үшіншіден бұның мәні – негізінен табиғи емнің факторларын қолдану мақсатында болмақ – минералды сулар мен емдік батпақтарды және жайлы климатқа толығымен ем алып шығуына себепші болады.

Осындай кезеңде қоршаған ортаның жағдайы адамға оң әсер қалдырса және адамның сол аймаққа бейімделуі көбінесе оның денсаулығына байланысты. Қоршаған ортаның ластануы адам денсаулығының нашарлауына себепші болады.

Ал одан өзге ортада курорттағы науқасқа ең маңызды емделу жолдарын ұсына алады. Оның әсер ету күші адамға курортта салауатты өмірі мен тәбетінің дұрыс сақталғаны үшін жағымды әсер қалдырады.

Табиғи жаңға жайлы жағдайдың болуы науқастың психика-

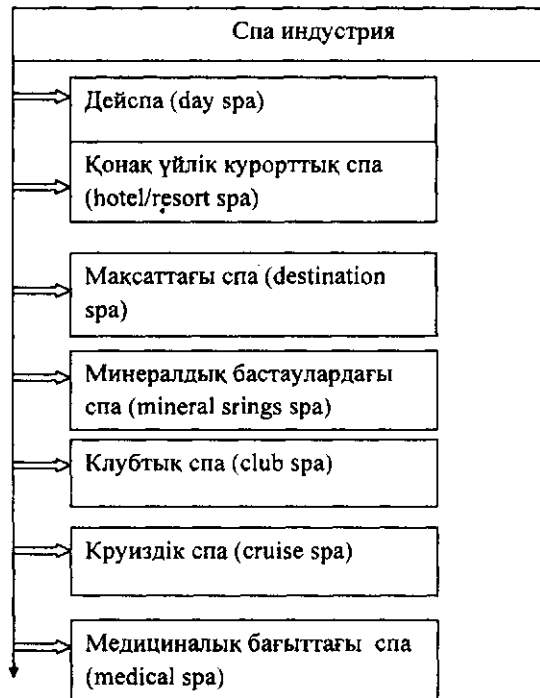
сына әсер етіп ғана қоймай оның жүйке жүйесі процестерінің қалпына келуіне жол ашылып, мүмкіндіктер туады.

Табиғаттың адамға жағымды әсері үшін алыс жаққа сапар шегу маңызды емес. Мысалы Кавказ бен Қрым курорттары. Тұрғышықты тұрған жеріңіздегі жақын жерде орналасқан курорттар науқастарға өзіндік ерекшелігін және көптеген жағдайда науқастардың жағдайлары нашарлап басқа аймаққа қоныстанған адамдардың денсаулығына кері әсерін тигізеді. Келгеннен кейін бірнеше күн өткен соң жаңа климаттық жағдайға бейімделіп жатқан адамның денсаулығына сыр беруіне әкеліп соғуы мүмкін, сонымен қатар бейімдірек емделуінің мерзімі қысқарып, емнің толық нәтижесі болмауы анық. Курорттан кейін бастапқы қалпына қайта келу үшін акклиматизациядан өтуі керек.

SPA-туризмді зерттеу барысында адамдардың қажеттілігін орындау мақсатында шаршаудың түрлеріне қарай 10-нан аса түрлі шаршау белгілерін анықтауға болады.

Қазіргі заманғы туризм классификациясында SPA-туризм басты рөлді қамтып отыр. 1991 жылы Халықаралық Спа ассоциациясы (ISPA) спа индустриясының классификациясын ұсынды (1-сурет). 15-жыл бойы спа-бизнес қарқынды дамымады. Бірақ, спа-бизнес модификация және модернизациялау үрдісінде болды. Жалпы спа индустрияда негізгі жеті категория орын алады, ал жаңа классификацияларды ойлап табу жайсыз деп есептелінді. Негізгі категориялар мынадай:

- дейспа (day spa) – негізгі үлгілері қалалық-спа, тырнақтық-спа, спа-салондар. Дейспаның негізгі анықтамасы «бір күндік курорт» дегенді білдіреді. Дейспаның «клубтық» және «медициналық бағыттағы» спа-данерекшілігі, эстетикалық процедураларды қолдануы.

Сурет 1 - Спа индустриясының классификациясы [4]

– қонақ үйлік курорттық спа (hotel/resort spa) – бұл категориядағы ең басты назар оның орналасу орнына байланысты. Көптеген мамандар бұл категорияны екіге бөліп қарастыруды жөн көрді, қонақ үй және курорттық спа. Қонақ үй құрылымдағы спа«дейспа» депте атаса болады, тек бір айырмашылығы қонақ үйдегі клиенттерге спа процедуралар тегін корсетіледі. Ал, курорттық спа «мақсаттағы спа» (destination spa) өте тығыз байланысты болып табылады.

– мақсаттағы спа (destination spa) – туристердің қалауы бойынша бұл спа категориясы жиі қолданыста болады. Мақсаттағы спа бағдарламалар бірнеше куннен бірнеше аптаға дейн созылады. Турист өзінің қалаған мақсатына жету (арықтау, шылым шегуден бас тарту, физикалық және рухани күштерін қалпына келтіру үшін).

– минералдық бастаулардағы спа (mineral springs spa) – бұл спа категориясы өмірлік күшті қалпына келтіруге бағытталған. Бұл категорияға санаторлы-курортты кешендер, гидротерапиялар, бальнеологиялық процедуралар кіреді.

– клубтық спа (club spa) – бұл спа категориясына фитнес және велнес бағдарламалары кіреді.

– круиздік спа (cruise spa) – бұл спа категориясына круиздік лайнерлерде орналасқан спалар жатады.

– медициналық бағыттағы спа (medical spa) – медициналық мекемелердегі толық медициналық қызмет көрсету процедуралары жатады.

Спа туризмнің дамуы тақырыбын толық ашу үшін, нақты бір компания мысалында қарастырылды. Мысалға Алматы қаласындағы «Тау Дастархан» ЖШС таңдалды[5].

«ТАУ SPA-center» шипажайы көпкүндік болуы мүмкін, оның хауыздарының тап-таза сулары, озонды SPA-ванналар, фин және түрік сауналары, солярилер мен джакузи бұл жерлерден мүлде кетпеуге итермелейді. Өлі теңіз суы, Жерорта теңізінің суы, сауықтыру шаралары мен керемет ләззат күн мен жаз сүйетіндердің есінде қалмауы мүмкін емес. Бұл отбасылық демалыс кешенінің қызмет көрсету бойынша қалыптасқан дәстүрі бар, қазіргі кезде ең үздік демалыс орындарының қатарына жататын ірі корпорация болып табылады. Соған байланысты оның қызмет көрсету деңгейін анықтау үшін SWOT-талдау жасалынды.

Соңғы жылы демалыс орындарына бару деңгейі алдыңғы жылдармен салыстырғанда едәуір ұлғайған. Бұл сауалнамаға адамдардың 30%-ы токсанына бір рет, 25%-ы жарты жылда бір рет, көп бөлігі (40%) демалыс орындарына кейде немесе мүлдем бармаймыз деп жауап берген. Сонымен қатар, статистикалық мәліметтерді қолдана отырып, үш жылдың нәтижесін шығаруға болады. Оларды салыстырмалы түрде 2-суреттен анығырақ көруге болады.

Суреттен байқайтынымыз, үш жыл бойы респонденттердің көп бөлігі демалыс орындарына аз не мүлдем бармайтынын пайымдаған. Әрине, 2014 жылы өсу темпі азайған. Оның себебі халықтың үлкен бөлігі демалысты өз қалаулары бойынша жүзеге

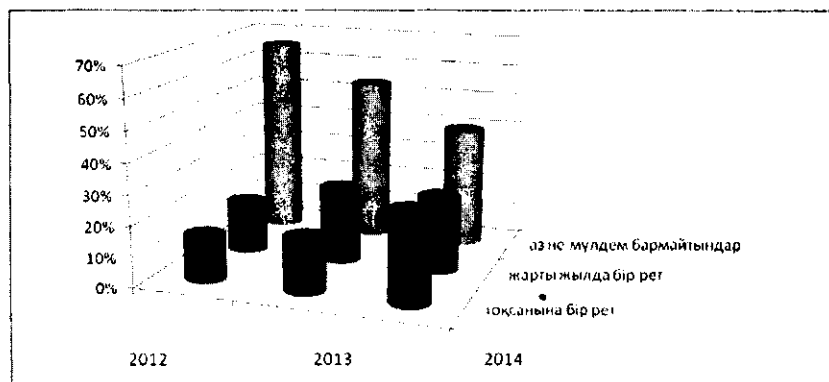
асыруды ұйғарады немесе өнімнің сервистік қызметі жайлы толық ақпарат алмаған. Ол бір мәселенің басы десе де болады.

SPA-туризм қоғамдық құбылыстың ерекше бір түрі болып келеді, себебі SPA-туризмнің тарихы ұзаққа созыла отырып өте ертедегі тарихтың беттерінен кездестіруге болады. Әр түрлі әдебиеттерде ең алғашқы курорттар мен санаторийлардың пайда бола бастағаны туралы мағұлматтар алуға болады.

Кесте 1 - 2014-2015 жылдар аралығында «Тау Дастархан» ЖШС қызметіне SWOT-талдау

Мүмкіндіктер:	Қауіп қатерлер:
<ul style="list-style-type: none"> - Алматы іскерлік орталық болып табылады; - демалыс күндері отбасымен демалғысы келетін адамдардың санының жоғарылауы; - элиталық қала шетіндегі қалашықтардың соғылуы. 	<ul style="list-style-type: none"> - потенциалды және қазіргі кездегі бәсекелестердің белсенділігі («А-CLUB», Күмбел демалыс орталықтары); - өткізу аппараты тарапынан көрсетілетін қыспақ; - беделін жоғалту;
Күшті жақтары:	Әлсіз жақтары:
<ul style="list-style-type: none"> - сыйымдылығы; - орналасқан жері (табиғат); - қызметкерлер штаты – 210 адам; - кейбір қызметтер бойынша бәсекелестердің болмауы; - жабдықтаушыларды қалыптастыру; - тұрақты корпоративтік клиенттердің болуы. 	<ul style="list-style-type: none"> - сервистің төменгі деңгейі; - нөмірлерде интернеттің болмауы; - кәсіби персоналдардың тапшылығы - шет тілін білмеуі (90%); - қызметкерлердің ағымы, төмен мотивация (жалақы, ынталандыру); - тиімділік деңгейінің төмендігі; - корпоративтік мәдениеттің болмауы; - құрылымдық бөлімдердің жұмыстарының арасында байланыстың болмауы; - сервистің төменгі деңгейі; - балаларға арнайы астардың болмауы
*зерттеу негізінде автор құрастырған	

Қазіргі уақытта адамдардың денсаулықтарына мемлекет тарапынан қолдаулар көрсетіліп жатыр сол себепті кез-келген мемлекеттің мәдени саясатында шешім қабылдаудың басты рөлін туризм саласы алып отыр. Туризм белгілі бір орында тұрған функцияларды орындайды. Санаторлы-курорттық SPA–шипажайлар адамзаттың денсаулығын қалпына келтіру үшін өте қажет.

Сурет 2 – Халықтың демалыс орындарына бару деңгейі [6]

Туризмнің даму қарқыны оның ішіндегі SPA-туризм әлемнің көптеген елдерінде экономика саласының өркендеуіне өз септігін тигізеді. Қазақстанда да мемлекет тарапынан туризмнің осы түрін дамытуға қолдау көрсетілмесе SPA-туризм саласы құлдырауы ғажап емес.

SPA-туризмнің дамуындағы біркелкі мінездемелерге зер салып қарастыратын болсақ, республикамыздың оңтүстік өңірінде SPA-туризмнің мәдени-экономикалық бөлшегінде табиғи ұйымдастыру шаралары өтуде. Осыған байланысты жайлы климатқа сайөте ұзақ комфортты периодтарына минералды бұлақтардың және SPA-батпақтардың құбырларының көп болатынына назар салу керек. Осы факторлардың барлығына аймақтың территориясын санаторлы-курорттық емделу шараларын ұйымдастыруға перспектива жағынан қарауға мүмкіншілік береді.

Республикамыздың оңтүстік бөлігінде әр түрлі физикалық-географиялық және геологиялық жағдайынан қасиеті мен құрамына байланысты SPA-минералдық сулар мен SPA-батпақтардың тең жартысы емделу мақсатына орай қолданылады.

Санаторлы-курорттық өндірістің дамуына байланысты Республикамыздың оңтүстік өңірінде табиғи SPA-қасиеті бар өңірлерді зерттеу нәтижелері мен табуға өз үлесімізді қосуымыз керек. Халқымыздың денсаулығына назар аударатын болсақ олар-

да ең басты мәселе жанұясы мен бірге бақытты ғұмыр бойы өмір сүру болып табылады. SPA-туризмнің дамуы мемлекет пен онда өмір сүріп жатқан тұрғындардың денсаулығына байланысты.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

- 1 <http://www.appletour.kz/ru/treatment?id=mt-types-of-tourism>
Почувствуй вкус путешествий.
- 2 UNWTO_highlights13_en_hr.
- 3 <http://tourbusiness.ua/magazine/articles/article/12165>Тенденции рынка SPA-туризма
- 4 <http://www.mednovosti.by/journal.aspx?article=5408> Медици-
цинские спа и их место в международной спа-индустрии
- 5 www.tau-spa.kz
- 6 www.google.com

ALEXANDER ARTEMYEV,

PhD

ZHANNAT ALIYEVA,

PhD Balgyn

Al-Farabi Kazakh national university

TOURISM IN CHINA

This publication is about tourism in china and its developments. And analistic tourism organization in the china. And number of touristst arrivals, and dinamicos of theier.

China has a large number of wonderful tour destinations including delicate water towns, imposing imperial palaces, splendid national cultural heritage and colorful folk custom. It will take years to visit all of these attractions, but it is fairly easily to tour the top attractions. Over years, Travel China Guide has handpicked many tour itineraries to cover these highlights throughout the country. China has a large number of wonderful a tour destinations including delicate water towns, imposing